

พฤติกรรมการใช้สื่อด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสิงห์บุรี
อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

**Environmental Media Exposure Behaviors of Secondary School Students
at Sing Buri School**

กฤษณะพงษ์ พงษ์สัตยา, สตรีไทย พุ่มไม้,
อรอนงค์ ผิวนิล และ นพวรรณ เสมวิมล
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

**Kitsanapong Pongsattaya, Satreethai Poommai,
Onanong Phewnill and Noppawan Semvimol**
Kasetsart University, Thailand
Corresponding Author E-mail: kitsanapong.po@ku.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์และความต้องการรับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสิงห์บุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่างวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนสิงห์บุรี ปีการศึกษา 2565 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จำนวน 438 คน มาจากการคำนวณกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ผ่านระบบออนไลน์ โดยใช้ Google Form การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ผลการวิจัยพบว่า สื่อสังคมออนไลน์ที่นักเรียนชอบใช้งานมากที่สุด คือ TikTok ร้อยละ 29 รองลงมา Instagram, Facebook, YouTube, Twitter, Line และ Google ร้อยละ 28.77, 18.04, 16.67, 3.42, 2.51 และ 0.45 ตามลำดับ มีวัตถุประสงค์ในการใช้เพื่อความบันเทิงมากที่สุด ร้อยละ 50.23 รองลงมาเพื่อการสนทนาและเพื่อการสืบค้นข้อมูลร้อยละ 36.76 และ 5.48 ตามลำดับ และพบว่า Line เป็นสื่อที่นักเรียนใช้งานมากที่สุด ร้อยละ 98.17 ของนักเรียนทั้งหมด โดย TikTok เป็นสื่อที่นักเรียนต้องการใช้ในการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมากที่สุด ร้อยละ 30.59 รองลงมา YouTube, Facebook, Instagram, Line, twitter และ Google ร้อยละ 22.89, 22.37, 10.04, 5.02, 2.05 และ 0.25 ตามลำดับ

ดังนั้นสรุปได้ว่าพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนสิงห์บุรี ชอบใช้ TikTok มีวัตถุประสงค์เพื่อความบันเทิง และมีความต้องการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

* วันที่รับบทความ : 26 มิถุนายน 2566; วันแก้ไขบทความ 28 มิถุนายน 2566; วันตอบรับบทความ : 29 มิถุนายน 2566

ผ่าน TikTok มากที่สุด เหตุผลการตัดสินใจในการเปิดเข้าชมคลิปวิดีโอ ได้แก่ เนื้อหาสาระ ชื่อหัวข้อคลิปและภาพปกน่าสนใจเป็นเหตุผลสามอันดับแรกที่ทำให้นักเรียนเปิดเข้าชมคลิปวิดีโอ

คำสำคัญ: สื่อสิ่งแวดลอม; พฤติกรรมการรับสื่อ; มัธยมศึกษา

Abstracts

The purpose of this study was to investigate social media usage behaviors and to survey their needs for receiving news about solid waste management of secondary school students at Singburi School. This study is a quantitative research. The sample was students in grades 1-6 of Sing Buri School, academic year 2022. The sample size was calculated according to Yamane's formula for 438 subjects by simple random sampling. An online questionnaire was used to collect data from a sample of 438 students through Google Forms. Data analysis was done with descriptive statistics. The most popular social media platform used by the students was TikTok (29%), followed by Instagram (28.77%), Facebook (18.04%), YouTube (16.67%), Twitter (3.42%), Line (2.51%), and Google (0.45%). The most popular objective for using social media was entertainment (50.23%), followed by conversation (36.76%) and searching for information (5.48%). Line was the most used media by students (98.7%). TikTok was the most preferred online channel for students to receive information about waste management (30.59%) followed by YouTube (22.89%), Facebook (22.37%), Instagram (10.04%), Line (5.02%), twitter (2.05%) and Google (0.25%).

The findings of this study suggest that secondary school students at Sing Buri School are heavy users of social media, particularly TikTok. The most popular objective for using social media is entertainment, but students also use social media. To receive information about solid waste management, Tiktok is the most preferred online channels. Content, clip title, and interesting cover art were the top three reasons students deciding to watch a video.

Keywords: Environmental Media Exposure Behaviors Secondary School Students

บทนำ

พฤติกรรมการจัดการขยะของคนไทย ในระยะ 14 ปีที่ผ่านมา พบว่า ปัจจัยที่มีผลกับการจัดการขยะในชุมชน ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ประเด็นทางการเมือง ค่าตอบแทน หรือความคาดหวังในผลประโยชน์ที่จะได้รับการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม หรือตำแหน่งหน้าที่ในชุมชน การรับรู้ข่าวสาร และการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลหรือหน่วยงาน เป็นต้น อย่างไรก็ตามปัจจัยที่จะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมการจัดการขยะในแต่ละชุมชนนั้นจะมีความแตกต่างกันไปอย่างหลากหลายขึ้นกับบริบทของท้องถิ่นนั้น ๆ ได้แก่ 1) ความพร้อมของหน่วยงานท้องถิ่นในด้านการจัดการขยะ เช่น นโยบายและความตระหนักของผู้บริหาร บุคลากรและอุปกรณ์จัดเก็บและดำเนินการที่เพียงพอ พื้นที่ฝังกลบที่ถูกหลักสุขาภิบาลระบบกำจัดขยะอย่างครบวงจร (คัดแยก ฝังกลบ และทำปุ๋ยหมัก) งบประมาณที่ต่อเนื่อง และ การวางแผน

และติดตามประเมินผลการดำเนินงานที่ครอบคลุมปัญหาทุกด้าน และ 2) ทศนคติและพฤติกรรมของประชาชนด้านการจัดการขยะ ได้แก่ การเห็นว่าการจัดการขยะเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก ทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เป็นเรื่องไกลตัวไม่ใช่ปัญหาสำคัญ และการจัดการขยะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ และยังมีพฤติกรรมแบบดั้งเดิม คือ การทิ้งในที่ว่าง ในป่า การเผา การฝังกลบ การลักลอบทิ้งนอกพื้นที่หมู่บ้าน หรือบริเวณพื้นที่เชิงเขา (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2561 : 25)

แนวความคิดสื่อสารสิ่งแวดล้อมเป็นแนวคิดที่กำลังได้รับความสนใจมากขึ้นในสถานศึกษา โดยมีนักวิชาการระดับต่าง ๆ ในสถาบันการศึกษาได้นำไปศึกษา ขยายผล เพื่อให้ผลการศึกษาเป็นที่ยอมรับและนำไปเผยแพร่ ให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม และสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น จนเกิดความรู้สึกรับรู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมตระหนักและห่วงใยในสิ่งแวดล้อม มีค่านิยม เจตคติ และแรงจูงใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกันและปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้มีสภาพที่ดีขึ้น ทั้งนี้การพัฒนาสิ่งแวดล้อมศึกษาจะได้ผลผู้สอนในสถานศึกษาต้องสร้างตระหนัก และให้คำนึงถึงผลกระทบจากการปฏิบัติในกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมศึกษา (ธีรดา จงกมลรัตนภรณ์, 2552 : 5-24) ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา เป็นการพัฒนาหลักสูตรและวิชาเรียน เพื่อตอบสนองสถานการณ์โลกที่กำลังประสบปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน โดยการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อม เป็นการมุ่งเป้าหมายไปที่กลุ่มเยาวชนและกลุ่มคนที่กำลังอยู่ในช่วงของวัยเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ให้มีคุณธรรมและจริยธรรม สร้างสำนึกที่ดีในการมีส่วนร่วมต่อการกระทำกับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้การดำเนินการจัดการเรียนเรียน นำไปสู่การเผยแพร่กิจกรรมและผลกระทบของปัญหา ถ้าไม่ร่วมมือกันของภาคประชาชนและประชาสังคม จะทำให้เกิดปัญหาตามมาเหมือนเงาตามตัว เพราะฉะนั้นในฐานะผู้สอนต้องพยายามอย่างยิ่งในการหารูปแบบและวิธีสอนใหม่ๆ มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและสังคมท้องถิ่นต่างๆ ของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนมีสำนึกจริยธรรมและคุณธรรมที่ดีงามต่อสิ่งแวดล้อม

โรงเรียนสิงห์บุรีมีครูทั้งหมด 134 คน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 2,811คน จำแนกเป็น นักเรียนชาย 1,120 คน นักเรียนหญิง 1,691 คน เจ้าหน้าที่/ บุคลากรอื่นๆ ทั้งหมด 29 คน โดยมีคุณครูผู้ดูแลด้านสิ่งแวดล้อม/ การจัดการขยะ จำนวน 3 คน ซึ่งผลการสำรวจเบื้องต้นพบว่าปริมาณขยะทั้งหมด (ทุกประเภท) ในโรงเรียน 136.8 กิโลกรัม/วัน โดยแหล่งเกิดขยะส่วนใหญ่เกิดปริมาณขยะจากโรงอาหาร 87.7 กิโลกรัม/วัน ปริมาณขยะจากห้องเรียน/ห้องสำนักงาน 36.4 กิโลกรัม/วัน ปริมาณขยะจากห้องน้ำ 8.4 กิโลกรัม/วันและปริมาณขยะจากร้านค้าภายในโรงเรียน 4.3 กิโลกรัม/วัน ดังนั้นจะเห็นว่าหากโรงเรียนไม่มีระบบการจัดการขยะในโรงเรียนที่ไม่มีประสิทธิภาพก็จะเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนได้ อีกทั้งปัจจุบันการเปิดรับสื่อ

ของนักเรียนมีจำนวนมากขึ้นผู้วิจัยจึงมีแนวความคิดที่ให้สื่อเป็นเครื่องมือที่ให้ประโยชน์ในการสื่อสารความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้นหากมีการศึกษาเกี่ยวพฤติกรรมการใช้สื่อและการเปิดรับสื่อด้านสิ่งแวดล้อมนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการนำเสนอสื่อด้านสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสิงห์บุรี
2. เพื่อสำรวจความต้องการรับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสิงห์บุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ต้องการสำรวจพฤติกรรมการใช้สื่อและความต้องการรับสื่อสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะจากนักเรียนโรงเรียนสิงห์บุรี จำนวน 2,811 คน โดยสำรวจข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 438 คน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบสำรวจพฤติกรรมการใช้สื่อของเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาผ่านระบบออนไลน์ โดยใช้ Google Form รายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนสิงห์บุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2,811 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนสิงห์บุรี ปีการศึกษา 2565 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (1973) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนหน่วยประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (โดยกำหนดที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05)

โดยปริมาณแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาประมวลผลต้องอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ตามนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ต้องมีจำนวนเท่ากับหรือมากกว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ขึ้นไป จึงจะเป็นจำนวนที่สามารถนำมาประมวลผลเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรได้โดย ค่า N ใช้ค่าข้อมูลเท่ากับ 2,811 คน ที่ได้จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนสิงห์บุรี ปีการศึกษา 2565 การคำนวณสถิติแทนค่าในสูตรได้ดังนี้

แทนค่าในสูตร

$$\begin{aligned} N &= \frac{(2,811)}{1 + \frac{2,811 (0.05)^2}{2,811}} \\ &= \frac{2,811}{1 + 7.02} \\ &= 350.49 \end{aligned}$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจึงเท่ากับ 351 คน ผู้วิจัยจึงวางแผนในการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากขนาดตัวอย่างอีกร้อยละ 25 เพื่อป้องกันการไม่ตอบกลับและการตอบกลับที่ไม่สมบูรณ์ รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 438 คน แล้วแจกแจงแบ่งกระจายตามระดับชั้น จำนวน 6 ชั้นเรียนเท่า ๆ กัน ชั้นละ 73 คน โดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือวิจัย มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยทำการลงคำตอบในแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Form เพื่อทำการสำรวจพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์และความต้องการรับสื่อสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการแยกขยะของเด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือวิจัยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 จัดทำร่างแบบสอบถามเพื่อสำรวจพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์และความต้องการรับสื่อสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการแยกขยะของเด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 3 ความต้องการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย จำนวน 4 ข้อ

2.2 จัดทำแบบประเมินแบบสอบถามเพื่อสำรวจพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์และความต้องการรับสื่อสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการแยกขยะของเด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยมีการกำหนดหัวข้อ ได้แก่ 1) ความถูกต้องของเนื้อหาทางวิชาการ 2) ภาษาที่ใช้ถูกต้อง, 3) ปริมาณเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับองค์ความรู้, 4) เนื้อหาที่มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย และ 5) ชื่อองค์ความรู้มีความสอดคล้องกับเนื้อหา

2.3 ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประเมินความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

2.4 ปรับแก้ไขก่อนนำเครื่องมือไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

3. การดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัย

1) ติดต่อประสานงานกับผู้บริหารของโรงเรียนเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลของเด็กนักเรียนในโรงเรียน

2) ทำเอกสารชี้แจงผู้ปกครอง และชี้แจงอาสาสมัครกลุ่มตัวอย่าง

3) สำรวจพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์และความต้องการรับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของเด็กนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาด้วยแบบสอบถาม โดยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ โดยใช้ Google Form

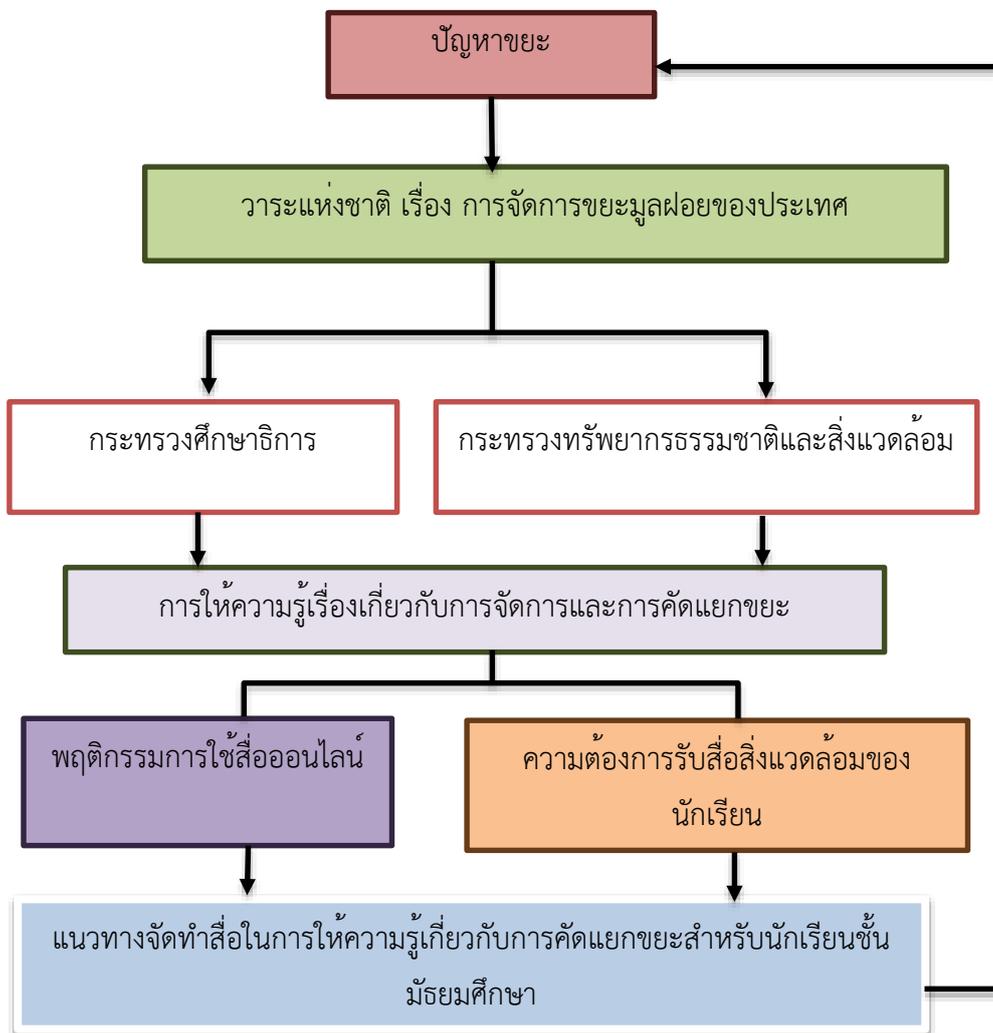
4) เก็บรวบรวมข้อมูล จาก Google Form เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) ในส่วนที่มีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaires) แล้วนำไปวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้บูรณาการหลักการทางสิ่งแวดล้อมศึกษา พฤติกรรมการเปิดรับสื่อด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อและความต้องการรับสื่อด้านสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย นำไปสู่แนวทางการจัดทำสื่อในการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ดังภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวความคิดจะเห็นได้ว่าปัญหาขยะ หรือปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งขยะที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน กำลังเป็นปัญหาหรือประสบปัญหาอย่างรุนแรง ซึ่งนำไปสู่นโยบายที่กำหนดเป็นวาระแห่งชาติ เป็นเรื่องของการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กระทรวง

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นหน่วยงานหลัก ต้องมีบทบาทหน้าที่ในการที่จะจัดการปัญหาของ ชยะ นอกจากนี้ หน่วยงานอื่น ๆ ของภาครัฐก็จำเป็นต้องร่วมมือกัน เพื่อที่จะจัดการปัญหาขยะมูล ฝอยของประเทศ โดยกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการจัดการขยะ เนื่องจากว่ามีขยะเกิดขึ้นจากกิจกรรมทางการศึกษา ดังนั้น การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ การแยก ขยะ สำหรับนักเรียน จึงเป็นสิ่งจำเป็น นำไปสู่ในเรื่องของการวิจัยพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์และความ ต้องการรับสื่อสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการคัดแยกขยะของนักเรียน จากองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยก็จะนำไปสู่ แนวทางการจัดทำสื่อ เพื่อที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่จะสามารถ นำไปประยุกต์ใช้กับโรงเรียนอื่นๆ ต่อไป

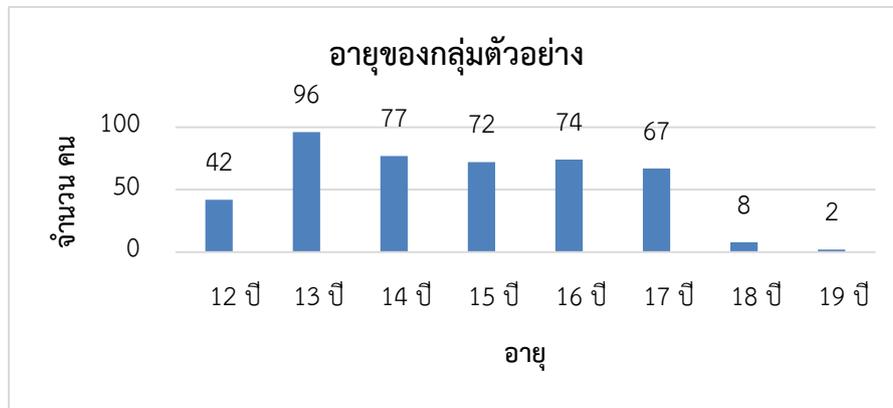
ผลการวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมกรับสื่อด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสิงห์บุรี กระบวนการศึกษาและวิจัยอยู่บนพื้นฐานการวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลัก โดยมีการประมวลเอกสาร ทบทวน วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องก่อนจะทำการออกแบบและสำรวจข้อมูลด้วย Google Form และทำการวิเคราะห์ ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากจำนวน 438 คนพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศ ชาย จำนวน 295 คน คิดเป็นร้อยละ 67.35 เพศหญิง จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 32.65 อายุอยู่ในช่วง อายุอายุ 13 ปี มีจำนวนมากที่สุด คือ 96 คน คิดเป็นร้อยละ 21.92 รองลงมา อายุ 14 ปี จำนวน 77 คน คิด เป็นร้อยละ 17.58 และอายุ 16 ปี จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 16.89 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 1 และแผนภูมิที่ 1

ตารางที่ 1 เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

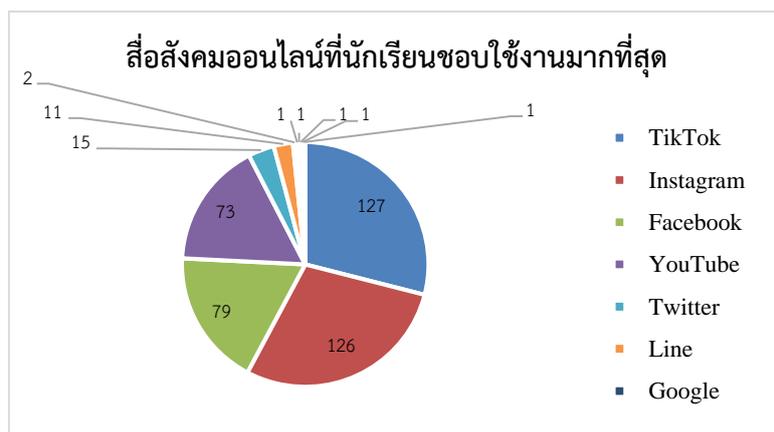
	n = 438	
เพศ	จำนวน	ร้อยละ
หญิง	143	32.65
ชาย	295	67.35

แผนภูมิที่ 1 อายุของกลุ่มตัวอย่าง

2. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์

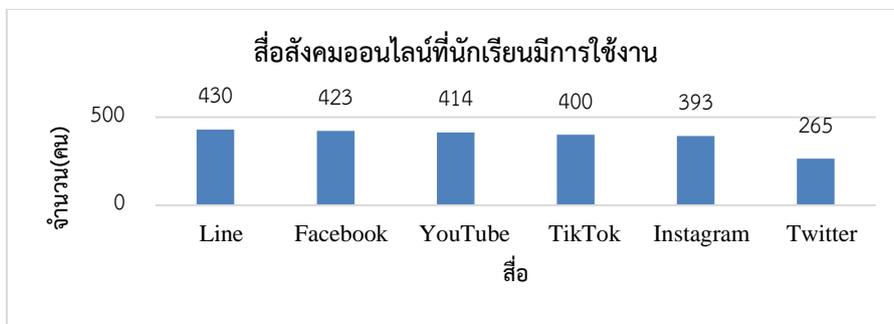
จากผลการสำรวจพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในกลุ่มอาสาสมัครพบว่า สื่อที่นักเรียนชอบใช้งานมากที่สุด คือ TikTok ร้อยละ 29 รองลงมา Instagram, Facebook, YouTube, Twitter, Line และ Google ร้อยละ 28.77, 18.04, 16.67, 3.42, 2.51 และ 0.45 ตามลำดับ วัตถุประสงค์ในการใช้งานเพื่อความบันเทิงมากที่สุด ร้อยละ 50.23 รองลงมาเพื่อการสนทนาและเพื่อการสืบค้นข้อมูลร้อยละ 36.76 และ 5.48 ตามลำดับ รายละเอียดตั้งแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 ช่องทางการรับสื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มนักเรียนมัธยม

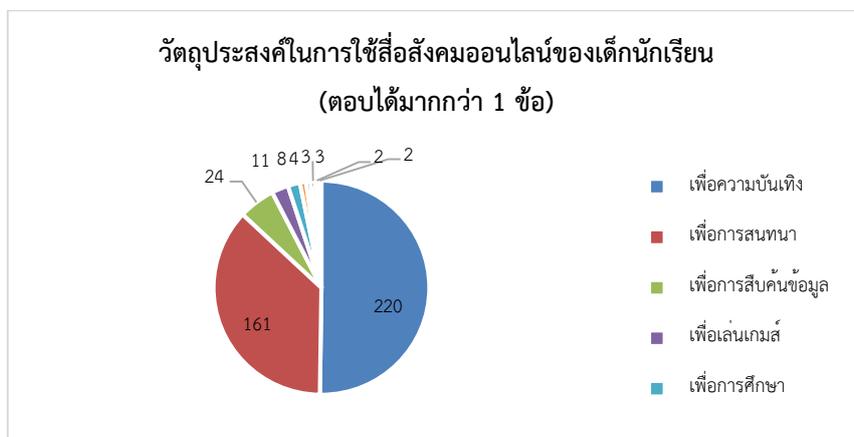
สำหรับประเภทสื่อสังคมออนไลน์ที่ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ในปัจจุบัน ซึ่งให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ โดยสื่อสังคมออนไลน์ที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีการใช้งานมากที่สุด คือ Line จำนวน 430 คน คิดเป็นร้อยละ 98.17 รองลงมา Facebook จำนวน 423 คน คิดเป็นร้อยละ 96.58 และ YouTube จำนวน 414 คน คิดเป็นร้อยละ 94.52 ตามลำดับ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า Line และ Facebook เป็น

สื่อสังคมออนไลน์ที่นักเรียนระดับมัธยมนิยมใช้ เนื่องจากสะดวก ใช้งานง่าย เป็นสื่อที่มีความสามารถหลากหลายสามารถแบ่งปันรูปภาพ วิดีโอ รวมทั้งมีไว้ใช้เพื่อติดต่อสนทนา ดังนั้นเองสามารถนำสื่อการสื่อสารสิ่งแวดล้อมเข้ามาสอดแทรกในสื่อ Line และ Facebook ก็จะทำให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้เป็นอย่างดี แต่สำหรับ YouTube TikTok และ Instagram ซึ่งเป็นสื่อที่มีลักษณะเด่นในรูปแบบ วิดีโอ แล้วนำเข้ามาเผยแพร่ในสื่อดังกล่าว ซึ่งจากการสำรวจพบว่าได้รับความนิยมสูงเช่นกัน ดังนั้นเองหากมีการจัดทำสื่อเพื่อสื่อสารสิ่งแวดล้อม ก็สามารถนำคลิปวิดีโอแล้วนำมาใส่ผ่านช่องทาง YouTube TikTok และ Instagram ก็อาจทำให้สามารถเข้าถึงนักเรียนมัธยมเนื้อหาสาระด้านสิ่งแวดล้อมได้เช่นกัน รายละเอียด ดังแผนภูมิที่ 3

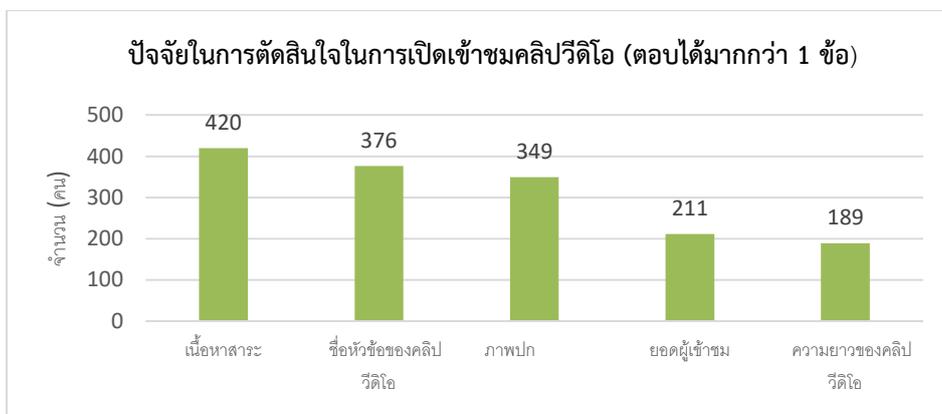
แผนภูมิที่ 3 สื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มนักเรียนมัธยม

นอกจากนี้วัตถุประสงค์ที่นิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์มากที่สุด คือ เพื่อความบันเทิง จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 50.23 ของผู้เลือกตอบ รองลงมา เพื่อการสนทนา จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 36.76 ของผู้เลือกตอบ และเพื่อการสืบค้นข้อมูล จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 5.48 ของผู้เลือกตอบ รายละเอียดดังแผนภูมิที่ 4

แผนภูมิที่ 4 วัตถุประสงค์ที่นักเรียนมัธยมเลือกบริโภคสื่อสังคมออนไลน์

ผลจากการเก็บข้อมูลปัจจัยในการตัดสินใจในการเปิดเข้าชมคลิปวิดีโอซึ่งให้ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พบว่า ข้อที่มีผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ เนื้อหาสาระ จำนวน 420 คน คิดเป็นร้อยละ 95.89 รองลงมา ชื่อหัวข้อของคลิปวิดีโอ จำนวน 376 คน คิดเป็นร้อยละ 85.84 และภาพปก จำนวน 349 คน คิดเป็นร้อยละ 79.68 โดยผลจากการเก็บข้อมูลพบว่าเหตุผลการตัดสินใจในการเปิดเข้าชมคลิปวิดีโอ เนื้อหาสาระ ชื่อหัวข้อคลิป และภาพปกดึงดูดน่าสนใจ เป็นเหตุผลสามอันดับแรกที่ทำให้อาสาสมัครตัดสินใจเปิดเข้าไปดูคลิปวิดีโอ รายละเอียดดังแผนภูมิที่ 5

แผนภูมิที่ 5 ปัจจัยในการตัดสินใจในการเปิดเข้าชมคลิปวิดีโอ

จากการเก็บข้อมูลระยะเวลาของคลิปวิดีโอที่ทำให้ตัดสินใจเข้าชม พบว่า ความยาวของคลิปไม่มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 55.48 รองลงมาคือ ระยะเวลาของคลิปวิดีโอที่ความยาว 5 นาที - 10 นาที จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 10.96 และ ระยะเวลาของคลิปวิดีโอที่ความยาว < 2 นาที จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 8.45 ตามลำดับ รายละเอียดดังแผนภูมิที่ 6 ซึ่งความยาวของคลิปวิดีโอไม่ค่อยมีผลต่อการตัดสินใจในการเปิดเข้าไปชมคลิปของอาสาสมัคร ทำให้ทราบว่าการผลิตสื่อออกมาแล้วนั้น ควรเน้นที่เนื้อหาสาระ ความบันเทิง ชื่อคลิปและปกภาพเพื่อให้นักเรียนมัธยมให้ความสนใจมากกว่าการให้ความสำคัญกับระยะเวลา ผู้ผลิตสื่อสามารถทำคลิปสั้น ๆ แล้วแบ่งเป็นภาคย่อย ๆ ช่วยให้น่าสนใจหรือติดตามตอนต่อไป หรือผู้ผลิตสื่ออาจทำคลิปยาวๆ ก็ได้ แต่เนื้อหาสนุกน่าสนใจ ก็อาจทำให้กลุ่มนักเรียนมัธยม ติดตามสื่อชิ้นนั้นได้เช่นกัน

แผนภูมิที่ 6 ระยะเวลาของคลิปวิดีโอที่เหมาะสมทำให้ตัดสินใจเข้าชม

3. ความต้องการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความต้องการรับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีจำนวน 408 คน คิดเป็นร้อยละ 93.15 และส่วนน้อยต้องการสื่อออฟไลน์ มีจำนวนเพียง 30 คน คิดเป็นร้อยละ 6.85 รายละเอียด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนมัธยม

		n = 438
ความต้องการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย	จำนวน(คน)	ร้อยละ
สื่อสังคมออนไลน์	408	93.15
สื่อออฟไลน์	30	6.85

ในกรณีที่จะมีการทำสื่อออนไลน์การเรียนรู้เรื่องการคัดแยกขยะ กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการรับข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์จากจำนวน 408 คน และมีความต้องการที่จะได้รับข่าวสารด้านการจัดการขยะมูลฝอยผ่านช่องทาง TikTok มากที่สุด มีจำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 30.59 รองลงมาผ่าน YouTube มีจำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 22.83 ผ่านช่องทาง Facebook จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 22.37 ผ่านช่องทาง Instagram จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 10.04 ผ่านช่องทาง Line จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.02 ผ่านทาง Twitter จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.05 และผ่าน Google จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.22 ตามลำดับ รายละเอียด ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ ประเภทสื่อออนไลน์การเรียนรู้เรื่องการคัดแยกขยะของนักเรียนมัธยม (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

ประเภทสื่อออนไลน์การเรียนรู้เรื่องการคัดแยกขยะ	จำนวน (คน)	n = 438
		ร้อยละ
Tiktok	134	30.59
YouTube	100	22.83
Facebook	98	22.37
Instagram	44	10.04
Line	22	5.02
Twitter	9	2.05
Google	1	0.22

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการรับสื่อการเรียนรู้เรื่องการคัดแยกขยะผ่านทางสื่อออนไลน์จำนวน 30 คน โดยประเภทของสื่อออนไลน์ที่มีความต้องการมากที่สุดคือ สื่อวีดิทัศน์ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.51 ของจำนวนผู้ที่เลือกรับสื่อการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ รองลงมา โปสเตอร์บอร์ด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 1.83 และหนังสือ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.37 ตามลำดับ รายละเอียด ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวน ร้อยละ ประเภทสื่อออนไลน์ การเรียนรู้เรื่องการคัดแยกขยะของนักเรียนมัธยม (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

ประเภทสื่อออนไลน์ การเรียนรู้เรื่องการคัดแยกขยะ	จำนวน (คน)	n = 438
		ร้อยละ
สื่อวีดิทัศน์	11	2.51
โปสเตอร์บอร์ด	8	1.83
หนังสือ	6	1.37
แผ่นพับ	5	1.14

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์และความต้องการรับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสิงห์บุรี จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 438 คน ด้วยแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่า สื่อสังคมออนไลน์ที่นักเรียนชอบใช้งานมากที่สุดคือ TikTok รองลงมา Instagram, Facebook, YouTube, Twitter, Line และ Google ตามลำดับ วัตถุประสงค์ที่นักเรียนใช้งานสื่อสังคมออนไลน์มากที่สุดเพื่อความบันเทิง รองลงมาเพื่อการสนทนาและเพื่อ

การสืบค้นข้อมูลตามลำดับ และพบว่า Line เป็นสื่อที่นักเรียนมีการใช้งานมากที่สุด เนื่องจากเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่นักเรียนระดับมัธยมใช้เพื่อการติดต่อสื่อสารและสนทนากับคุณครู ผู้ปกครอง และเพื่อนๆ เนื่องจากสะดวก ใช้งานง่าย เป็นสื่อที่มีความสามารถหลากหลายสามารถแบ่งปันรูปภาพ วิดีโอ สำหรับผลการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการในการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า นักเรียนมีความต้องการรับสื่อผ่าน TikTok มากที่สุด

ดังนั้นสรุปได้ว่าพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนสิงห์บุรี ชอบใช้ TikTok มีวัตถุประสงค์เพื่อความบันเทิง และมีความต้องการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยผ่าน TikTok มากที่สุด เหตุผลการตัดสินใจในการเปิดเข้าชมคลิปวิดีโอ ได้แก่ เนื้อหาสาระ ชื่อหัวข้อคลิปและภาพปกน่าสนใจเป็นเหตุผลสามอันดับแรกที่ทำให้นักเรียนเปิดเข้าชมคลิปวิดีโอ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการการศึกษาการวิจัย เรื่อง พฤติกรรมการรับสื่อด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสิงห์บุรี อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนมัธยมศึกษา ชอบใช้งาน TikTok มากที่สุด รองลงมา Instagram, Facebook, YouTube, Twitter, Line และ Google ตามลำดับ วัตถุประสงค์ที่นักเรียนใช้งานสื่อสังคมออนไลน์มากที่สุดใช้เพื่อความบันเทิง รองลงมาเพื่อการสนทนาและเพื่อการสืบค้นข้อมูลตามลำดับ ซึ่งแตกต่างจากการวิจัยพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเพื่อเปิดรับข่าวสารทางการเมืองสำหรับสื่อออนไลน์ที่ Facebook และ YouTube ได้รับความนิยมสูงสุด (สุจิตรา กิตติศัพท์, เนตรชนก บัวนาถ และพีรวิชัย คำเจริญ, 2562 : 120-132) และการวิจัยพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารของกลุ่มแฟนคลับวง GOT7 ในประเทศไทยนั้น มีการเปิดรับผ่านสื่อสังคมออนไลน์เป็นหลัก โดยมีช่องทางในการติดตามหาข้อมูลที่หลากหลายผ่านทางสื่อ Youtube, Twitter หรือ Facebook (แฟนเพจ) ที่สามารถกระจายข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและเข้าถึงได้ง่าย (จารุภัค อธิวัฒน์ภิญโญ, มนสิรา ธาดา อำนวยชัย, & ปีเตอร์ รุ่งเรืองกานต์, 2562 : 220-229) ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายจากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นทำการสำรวจกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุที่แตกต่างจากการวิจัยในครั้งนี้ ที่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยในครั้งนี้เป็น กลุ่ม Generation Z ที่มีช่วงอายุระหว่าง 12-19 ปี เป็นกลุ่มวัยรุ่น สอดคล้องกับประกายรัตน์ ภัทรธิตติ (2560) กล่าวว่า วัยรุ่น คือ บุคคลที่มีอายุระหว่าง 10 – 19 ปี

สำหรับการสำรวจสื่อที่นักเรียนมีการใช้งานมากที่สุด พบว่า Line เป็นสื่อที่นักเรียนใช้งานมากที่สุด เนื่องจากเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่นักเรียนระดับมัธยมใช้ในการสื่อสารและสนทนากับคุณครู ผู้ปกครอง และเพื่อนๆ มีความสะดวก ใช้งานง่าย เป็นสื่อที่มีความสามารถหลากหลายสามารถแบ่งปันรูปภาพ วิดีโอ เป็นต้น

นอกจากนี้ผลการสำรวจความต้องการรับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความต้องการรับข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยผ่านสื่อสังคม

ออนไลน์ มีจำนวน 408 คน คิดเป็นร้อยละ 93.15 และส่วนน้อยต้องการสื่อออฟไลน์ มีจำนวนเพียง 30 คน คิดเป็นร้อยละ 6.85 โดยประเภทของสื่อออฟไลน์ที่มีความต้องการมากที่สุดคือ สื่อวีดิทัศน์ สอดคล้องกับ (อัญชุลี วงษ์บุญงาม, 2562 : 54) พบว่า นักเรียนแสวงหาจากสื่อสังคมออนไลน์มากที่สุด รองลงมาคือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเว็บไซต์ เนื่องจากกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาซึ่งมีอายุระหว่าง 12-19 ปี เป็นกลุ่มคนวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้เป็นกลุ่มคน ใน Generation Z ที่เกิด มาพร้อมโซเชี่ยลมีเดียสังคม ดังนั้น พฤติกรรมการรับสื่อจะมีความต้องการรับสื่อออนไลน์มากที่สุด ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าจะขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของคนรอบข้างและในโซเชี่ยลมีเดียเป็นสิ่งสำคัญ (Glover Shannon, 2017 : Online)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) จากผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับสื่อด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสิงห์บุรี พบว่า สื่อที่นักเรียนชอบใช้งานมากที่สุด คือ TikTok วัตถุประสงค์ในการใช้งานเพื่อความบันเทิงมากที่สุด ดังนั้น แนวทางการผลิตสื่อสังคมออนไลน์ให้เหมาะสมกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนมัธยมศึกษา คือ การสร้างสื่อในรูปแบบคลิปวิดีโอสั้นๆ ประมาณ 2-3 นาที เนื่องจากสื่อ TikTok มีข้อจำกัดเรื่องความยาวคลิปที่จะลงใน application ที่มีความยาวไม่เกิน 3 นาที การผลิตสื่อวิดีโอไม่ควรมีระยะเวลาเวลานานมากนัก หรือควรนำเสนอเป็นภาค/หรือตอนต่อไปให้นักเรียนอยากติดตาม จากนั้นแชร์วิดีโอ ดังกล่าวเข้าไปในสื่อสังคมออนไลน์ TikTok Instagram และ Line ต่อไป

2) จากผลการวิจัย พบว่านักเรียนมีวัตถุประสงค์ในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์เพื่อความบันเทิงมากที่สุด ดังนั้นการจัดทำสื่อเพื่อการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยสำหรับเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาควรที่จะมีการนำเสนอสื่อให้เกิดความน่าสนใจในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษา ควรอยู่ในรูปแบบความบันเทิงเป็นหลักโดยที่ไม่ควรเน้นแนววิชาการแต่ก็สอดเน้นการสอดแทรกองค์ความรู้และข้อคิดผ่านสื่อทำให้รู้สึกสนุกสนานไปพร้อมกับนำเสนอสาระและความบันเทิง จะเป็นการเพิ่มและดึงดูดความน่าสนใจให้กับกลุ่มนักเรียนมัธยมได้ ดังนั้นรูปแบบการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะ ควรเน้นความสนุกสนาน สอดแทรกความรู้ นำเสนอในรูปแบบการ์ตูน คลิปเต้น หรือรูปแบบความบันเทิงอื่นๆ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเพียงศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสิงห์บุรีและความต้องการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยยังไม่ได้ทำการผลิตสื่อเพื่อนำมาทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยเสนอว่าควรทำการทดลองประสิทธิภาพของสื่อในการใช้งานถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการขยะมูล

ฝอยและการคัดแยกขยะ กับกลุ่มเป้าหมายนักเรียนมัธยมศึกษา ก็จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการผลิตสื่อการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2561). *การศึกษาระดับพฤติกรรมด้านการจัดการขยะของคนไทย (เล่ม 1)*. ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม เมษายน 2561.
- ธีรดา จงกลรัตน์ภรณ์. (2552). กระบวนการสื่อสารของเครือข่ายสิ่งแวดล้อมกรณีภาวะโลกร้อนในกรุงเทพมหานคร. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*. 28 (2), 5-24
- สุจิตรา กิตติศัพท์, เนตรชนก บัวนาค, และพีรวิษณุ คำเจริญ. (2562). พฤติกรรมการเปิดรับสื่อกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคลากรโรงพยาบาลค่ายสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*. 7 (1). 120-132.
- จารุภัค อธิวัฒน์ภิญโญ, มนทิรา ธาดาอำนวยชัย, และปิเตอร์ รุ่งเรืองกานต์. (2562). การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสังคมออนไลน์และการดำรงรักษาของกลุ่มแฟนคลับนักร้องเกาหลีในประเทศไทยกรณีศึกษา ศิลปินวง GOT7. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*. 7 (1). 220-229.
- ประกายรัตน์ ภัทรธิตติ. (2559). แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการของวัยรุ่น. *เอกสารการสอน ชุดวิชาพัฒนาการวัยรุ่น (หน่วยที่ 2)*. นนทบุรี: สาขาวิชามนุษย์นิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- อัญชุลี วงษ์บุญงาม. (2562). การเปิดรับสื่อและการแสวงหาความรู้ของนักศึกษาสื่อสารมวลชน. คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. *รายงานวิจัย*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- Glover Shannon. (2017). New National Study Finds Gen Z is Smarter with Money than Millennials. *Business Wire*. Online. Retrieved May 04, 2017. from <https://search.proquest.com/docview/1894860561?accountid=42455>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd Edition, Harper and Row, New York.